

**KİTAP VE SÜRELİ YAYIM İSTATİSTİKLERİNİN
MİLLETLERARASI DÜZGÜNÜ İLGİLENDİREN
TAVSİYE ÖN - TASARISI**

I. Tavsiyenin kapsamı ve genel tanımlar

1. Bu tavsiye ile ele alınan istatistikler memlekette yayımlanan ve umuma sunulan, 2 paragrafta sıralanan yayımların dışında kalıp süreli olan ve olmıyan yayımları içine almalıdır.

2. Aşağıdaki yayımlar bu tavsiye ile gösterilen istatistiklerin dışında bırakılmalıdır.

a) **Reklam amacıyla yayımlanan yayımlar.** Edebi veya ilmi metnin hakim olmaması ve bu yayımların parasız dağıtılması şartıyla.

i) Kataloglar, prospektüsler ve diğer ticari, sınai ve turistik reklâm vasıtaları

ii) Sanayi ve ticaretin bir dalındaki teknik gelişmeyi yayımlayan tarafından sağlanan hizmet ve ürünler üzerine dikkati çekerek gösteren yayımlar

b) Değerleri geçici yayımlar

l) Tarifeler, tarifler, telefon rehberleri v.b.

ii) Temaşa, sergi, fuar v.b. programları. Burada süreli yayımlar istatistikleri içine alınması gerekli radyo ve televizyon programları hesaba katılmamıştır.

iii) Kurumların tüzük ve bilançoları, teşebbüslerin emir ve tamimleri, v.b.

iv) Takvimler, almanaklar v.b. İlmi veya edebî metnin hakim olmaması hallerinde.

c) Hakim olan muhteviyatın metin olmadığı yayımlar.

i) Müzik eserleri (notalar, müzik defterleri). Notaların metne hâkim olması şartıyla.

ii) Atlaslar, müstesna haritalar. Örneğin coğrafya haritaları, hidrografi haritaları, astronomi haritaları, duvar haritaları, yol haritaları, kadastro ve topografya plânları.

d) Ayrı basımlar

3. Aşağıdaki tanımlar bu tavsiye ile gözetilen istatistiklerde kullanılmalıdır :

a) Tamamiyle ve bir defada veya sayıları daha evvelden tesbit edilmiş olan ciltler halinde aralıklarla yayımlanmış olan bir yayım **sürelî olmıyan** bir yayımdır.

b) Bir isim altında ve seri halinde sınırsız bir zaman içinde muntazaman ve muntazam olmıyarak yayımlanan, bütün serinin birbirini takip eden bir numarası olan ve her sayısında tarih bulunan bir yayım **sürelî yayımdır**.

c) **Basılı** deyimi, tipografya, litografya, ofset, helyogarfür, v.b. gibi mekanik baskı usullerini içine alır. Teksir makineleriyle yapılan baskılar daha tekamül etmiş baskı usullerinin yerine kullanıldığı ölçüde dahil edilir.

d) İstatistik düzenlerken, merkezi memlekette bulunan bir yayınevi tarafından yayımlanan her yayım memlekette yayımlanmış olarak kabul edilir. Basım yeri ve dağıtım yeri göz önüne alınmaz. Bir yayım iki veya daha fazla memlekette merkezi bulunan bir yayınevi tarafından yayımlanmışsa, dağıtıldığı memleket veya memleketlerde yayımlanmış itibar olunur.

e) Bir yayım ya parasını ödeyerek veya parasız olarak temin edilebiliyorsa halka sunulmuş demektir. Aynı şekilde resmî yayımlar, bilim derneklerinin, politika ve meslek kurumlarının yayımları gibi belirli bir okuyucu grubuna hitap eden yazılar da halka sunulmuş itibar edilir.

II. Kitap yayımı istatistikleri

Kapsamı

4. Bu tavsiyede göz önüne alınan kitap yayımı istatistikleri, 2 paragrafta bildirilen yayımlar hariç olmak üzere, 2 nci ve 3 üncü paragrafta sıralanan yayımları içine almalıdır.

5. Aşağıdaki yayım kategorileri de kitap yayımı istatistiklerinde yer almalıdırlar :

a) Resmî yayımlar, yani genel idareler ve bunlara bağlı kurumlarca yapılan yayımlar.

b) Ders kitapları.

c) Üniversite tezleri.

d) Resimli kitaplar.

i) Gravür, sanat eserleri reproduksiyonları. Bu eserler tam ve sayfa numarası almış ve resimlerin yanında az da olsa eserlere ve müellifine ait açıklayıcı metinler bulunduğu takdirde.

ii) Devamlı bir anlatım içinde yazılmış ve bazı olayları resimlerle bir arada anlatan albüm ve resimli kitap ve broşürler.

Tanımlar

6) Kitap yayımı istatistikleri düzenlenirken aşağıda verilen tanımlar kullanılmalıdır.

a) Bir **kitap** kapak sayfası hariç en aşağı 49 sayfası olan basılmış, memlekette yayımlanmış ve halka sunulmuş süreli olmıyan bir yayımdır.

b) **Broşür**, kapak sayfası hariç en aşağı 5 ve en fazla 48 sayfa, basılmış, memlekette yayımlanmış ve halka sunulmuş süreli olmıyan bir yayımdır.

c) **Birinci basım** (veya yeni basım, yeni kitap) telif veya tercüme orijinal müsveddenin ilk yayımıdır.

d) **Tekrar basım** (veya gözden geçirilmiş basım) bir evvelki basımdan muhteviyat veya şekilde yapılan değişikliklerle ayrılan basımdır.

e) **tekrar baskı** bir evvelki basım için kullanılan klişe ve kalıplardan olması göz önüne alınmaz.

yapılan yeni nüshalara verilen addır. Burada kapak sayfasında, yayınevine ait notlarda, fiyatta yapılan değişiklikler ve matbaa hatalarının düzeltilmiş

f) **Tercüme** bir eseri orijinal dilinden başka bir dille veren eserlere denir.

g) **Bibliyografik birlik**, bağımsız bir bütün teşkil eden bir veya bir kaç cilttir.

Sayma şekilleri

7. Kitap basımı istatistikleri yayımlanmış eserlerin bibliyografik birlik sayısını ve yayımlanan nüsha sayısını göstermelidir. Müstesna olarak, bibliyografik birlikten ziyade cildin istatistik birlik olarak sayılması gerektiği olduğu haller aşağıdadır :

a) Ayrı olan iki veya daha fazla eser bir kapak altında ve bir tek yayım olarak yayımlandıkları zaman (bir yazarın külliyatı, çeşitli yazarlardan seçilmiş tiyatro piyesleri, v.b.)

b) Bir eser her bir cilt ayrı olarak ve ayrı bir bütün olarak çok ciltli eser olarak yayımlanmışsa.

8) Bibliyografik birlikleri gösteren istatistikler aynı yıl içinde yapılmayan tıpkı basımları da içine almalıdır. Nüsha sayısını gösteren istatistikler bir evvelki basımla aynı yıl içinde yapılmış olsalar bile tekrar basımları da içine almalıdır.

Tasnif

Kitap yayımı istatistikleri her şeyden evvel konulara göre tasnif edilmiştir. Milletlerarası Onlu Tasnif Sistemine göre yapılmış olan ve 25 grup ihtiva eden tasnif şekli kullanılmalıdır. (Parantez içindeki sayılar Milletlerarası Onlu Tasnif Sistemi sayılarıdır).

1. Genel konular (0)
2. Felsefe, psikoloji (1)
3. Din, ilâhiyat (2)
4. Sosyoloji, istatistik (3)
5. Etnoğrafya, örf ve âdet, folklor (39)
6. Siyasî bilimler, ekonomi (32, 33)
7. Hukuk, genel idare, sosyal yardım, sigorta (34, 351 - 354, 36)
8. Askerlik (355 - 359)
9. Öğretim, eğitim (370)
10. Ticaret, muhabere, nakliyat (38)
11. Lenguistik, filoloji
12. Matematik, tabii ilimler (5)
13. Tıp bilimleri, halk sağlığı (61)
14. Mühendislik (62)
15. Tarım, avcılık (63)
16. Ev ekonomisi (64)
17. Örgütlenme, idare, ticaret tekniği, muhabere, nakliyat (65)
18. Endüstri, sanat meslekleri, fotoğrafçılık, müzik (70 - 78)
19. Eğlence, sosyete oyunları, baht oyunları (791 - 795)
20. Açık hava oyunları, jimnastik (796 - 799)
22. Edebiyat (8)
23. Coğrafya, seyahat (91)
24. Tarih, biyografya (92 - 99)
25. Ders kitapları (—)

Bu gruptardan herbiri şu tarzda talî bölümlere ayrılmalıdır:

a) Yayınların sayfa sayısına göre: (i) Kitaplar, ve (ii) Broşürler

b) Dillere göre: (i) Baskı diline göre yapılmış yayınların bütünü. (ii) Orijinalin diline göre yapılmış sadece bir tercüme. İki veya daha fazla dilde yapılmış yayınlar, iki veya daha fazla dilde yayım olarak ayrı bir grup teşkil edecek şekilde ayrıca ele alınmalıdırlar.

c) Basımların sırasına göre: (i) Birinci basım, ve (ii) Tekrar basımlar.

11. Tekrar baskılar ayrı bir kategoride değil, ya birinci basımların kategorisinde veya daha evvelki baskıların ait olduğu kategorilere göre tekrar basımlar kategorisinde yer almalıdır.

Cetveller

Aşağıda verilen elemanların tiplerine ait tablolar yılda bir defa düzenlenmeli ve verilen bilgiler yukarıdaki paragraflarda verilen tanım ve tasnife imkân nisbetinde uygun olmalıdır. Bu tanımlar ve tasnif şekillerinden ayrılan noktalar ve millî plânda kullanılan şekiller gösterilmelidir:

a) **Bibliyografik birliklerin toplam sayısı**: konulara göre tasnif edilmiş ve her konu kategorisi için bir taraftan kitap ve broşür olmak üzere, öte yandan bütün basımlar ve birinci basımlar arasında bir fark yaparak veren istatistikler.

b) Yine konulara göre ayrılmış ve her konu içinde bir yandan kitap ve broşürler, öte yandan bütün basımlar ve birinci basımlar gösterilmiş olan **toplam nüsha sayısı** üzerine istatistikler.

c) Bir taraftan konuya, bir taraftan da basım diline göre yine **bibliyografik birliklerin toplam sayısı** üzerine istatistikler.

d) Konu kategorilerine ve bir taraftan da basım dillerine göre **toplam nüsha sayısını** gösteren istatistikler.

e) Tercümeler: Bir taraftan konulara, öte yandan orijinal adların diline göre bibliyografik birlik toplam sayısı.

f) Tercümeler: Bir taraftan konu kategorilerine göre, öte yandan orijinal dile göre toplam nüsha sayısı.

III. Süreli yayınlar istatistikleri

Kapsam.

13. Bu tavsiye de göz önünde bulundurulmuş süreli yayınlar istatistikleri yukarıdaki 1 ve 3 üncü paragraflarda gösterilen özellikleri üzerinde bulunduran, 2 paragrafta bildirilen süreli yayınları hesaba katmayan, bunlardan başka aşağıda gösterilen süreli yayımları kapsmalıdır:

a) Dinî bültenler

b) Okul bültenleri

c) Bazı kurumların gazeteleri (yani bir endüstri kurumunun veya benzeri bir teşekkülün personeli için yapılmış olan yayımlar)

14. Aşağıdaki yayım kategorileri, özellikle süreli yayım istatistiklerinde sayılmadır:

a) Resmî süreli yayımlar. Yani Devlet daireleri ve bunlara bağlı olan kurumlar tarafından yayımlanan süreli yayımlar (kanun rököyleri, yönetmelikler, v.b. dahil olmak üzere). İç hizmetlere ait olan veya sır olan yayımlar bunların dışındadır.

b) Akademik ve bilimsel dergiler. Başka bir deyimle üniversitelerin gazeteleri, araştırma ve bilim kurumlarının yayımları.

c) Meslekî, sendikal, siyasî sportif kurumların sadece kendi üyelerine dağıtılsalar bile yayımları.

d) Yıllıklar veya daha geniş bir zaman süresi içinde yayımlanan süreli yayımlar.

Tanımlar

15. Süreli yayımlar istatistikleri düzenlerken aşağıdaki tanımlar kullanılmalıdır:

a) **Genel haber gazeteleri:** Her sınıf halka ait, genel duruma, milletlerarası sorunlara, politikaya v.b. ait aktüel olaylar hakkında orijinal bir yazılı haber kaynağı olan, fakat edebî veya diğer makalelere, resimlere ve reklâmlara da bir miktar yer ayırabilen süreli yayımlardır. Bu tanım şunları içine alır:

i) Gündelik olsun veya olmasın bir evvelki 24 saat içinde vukua gelmiş olayları bildiren, genel haberleri içine alan bütün organlar.

ii) Gündelik olmayan ve 24 saatlik bir devreden daha büyük bir devreye ait haberleri veren, fakat ya yerel karakterleri veya rakiplerinin yokluğu yüzünden okuyucuları için genel haberler bakımından «orijinal haber kaynağı» olan yayımlar.

b) **Genel haber gazetelerinin dışında kalan süreli yayımlar:** Çok genel olarak ilgiyi çeken konuları veya hukuk, maliye, ticaret, tıp, moda, spor v.b. gibi özel sorunlar üzerine incelemeler veya dokümanter bilgiler ihtiva eden süreli yayımlardır. Bir süreli yayım aktüalite olaylarını ele alıyorsa, genel haber gazetelerinde daha evvel verilen olayları seçmek, özetlemek ve açıklamak amacı da vardır. Bu tanım ihtisas gazetelerini, dergileri (haber dergileri dahil), magazinleri ve bu tavsiyenin 2 ve 13 üncü paragrafında söylenen yayımların dışında kalan bütün diğer süreli yayımları içine alır.

Sayma şekilleri

16. Süreli yayım istatistikleri yayımların toplam sayısını ve toplam olarak dağıtımını bildirmelidir.

17. Süreli yayınların toplam sayısını verebilmek için aşağıdaki sayma şekilleri uygulanmalıdır:

a) Aşağıda gösterilen yayımlar ayrı yayımlar olarak alınmalıdır:

i. Esas yayımla arasında genel haberler ve redaksiyon bakımından bir fark bulunmayan bir yayımın, yerel veya bölgesel basımları. Yayımın adındaki veya yerel haberlerdeki basit bir fark bu yayımın ayrı yayım olarak ele alınmasını gerektirmez.

ii. Ayrıca satılmayan süplemanlar.

iii. Muntazam olarak çıksalar bile, ayrı bir hukukî kişiliği olmayan (örneğin pazar baskıları).

b) Buna karşılık, aşağıda gösterilen kategorilerdeki yayımlar ayrı yayım olarak ele alınmalıdırlar.

i. Sağlanan bilgiler ve redaksiyon bakımından esas yayımdan ayrılan yerel veya bölgesel basımlar

ii. Ayrıca satılan süplemanlar

iii. Ayrı bir hukukî kişiliği olan ve tamamıyla ayrı bir redaksiyon servisi veya personeli bulunan özel basımlar (pazar gazeteleri gibi)

IV. Aynı gazetenin iki basımını teşkil etseler bile sabah günlükleri ve akşam günlükleri

V. Eğer memleket içinde yayımlanıyorsa esas bakımdan başka dilde yapılan basımlar.

18. Süreli yayının dağıtılmasını ilgilendiren rakamlar günlük ortalama dağıtım ve günlük olmayan bir yayım bahis konusu ise sayı başına ortalama dağıtım sayısını göstermelidir. Bu rakamlar doğrudan doğruya veya abone yoluyla yapılan dağıtımın sayısını, ayrıca memlekette veya yabancı memleketlerde parasız olarak dağıtılan nüshaların sayısını göstermelidir.

Tasnif

19. İlk olarak, süreli yayınlar iki kategoriye ayrılmalıdırlar: Genel haber gazeteleri ve diğer süreli yayınlar.

20. Genel haber gazeteleri: Genel haber gazetelerine ait istatistik elemanlar mümkün olduğu ölçüde aşağıdaki şekilde tasnif edilmelidir:

a) Dillere göre. İki veya daha fazla dilde yapılan yayımlar ayrı bir kategoride gruplandırılmalıdır.

b) Çıkış süresine göre

i. Haftada en aşağı 4 defa çıkan gazeteler. Aynı şekilde sabah çıkan gazetelerle akşam çıkan gazeteler arasında da bir fark yapılmalıdır.

ii. Haftada üç defa veya daha seyrek çıkan gazeteler. Haftada iki veya üç defa, haftada bir defa veya daha seyrek çıkan gazeteler arasında da bir ayırım yapılmalıdır.

21. Genel haber gazetelerinin dışında kalan süreli yayımlar

Bu kategoriye ait istatistik elemanlar aşağıdaki şekilde tasnif edilmelidir:

a) Dillere göre. İki veya daha fazla dilde yapılan yayımlar ayrı bir kategoride gruplandırılmalıdır.

b) Çıkış süresine göre.

I. Haftada en az 4 defa çıkanlar

II. Haftada 1—3 defa çıkanlar

III. Ayda 2 veya 3 defa çıkanlar

IV. Yılda 8—10 defa çıkanlar

V. Yılda 2—7 defa çıkanlar

VI. Yılda bir defa çıkanlar veya daha seyrek aralıklarla veya muntazam olmayarak çıkanlar

c) Konulara göre: Milletlerarası Onlu Tasnif Sistemine göre yapılmış olan ve 26 gruptan ibaret olan aşağıdaki sistem süreli yayımların milletlerarası istatistikleri için uygulanmalıdır. Parantez içindeki sayıları milletlerarası tasnif numaralarını göstermektedir.

1. Genel konular (0)

2. Felsefe, psikoloji (1)

3. Din, ilâhiyat (2)

4. Sosyoloji, istatistik (30/31)

5. Etnoğrafya, örf ve âdet, folklor (39)

6. Siyasal bilimler, ekonomi (32/33)

7. Hukuk, idare, sosyal yardım, sigorta. Hiçbir başka gruba dahil edilemeyen hükümet yayımları ve resmî yayımlar da bu gruba dahildir (34/354, 36)

8. Askerlik (355/359)

9. Öğretim, eğitim (37)

10. Ticaret, nakliyat, muhabere (38)

11. Lenguistik, filoloji (4)

12. Matematik, tabii bilimler (5)

13. Tıp, halk sağlığı (61)

14. Mühendislik, teknoloji (62)
15. Ziraat, hayvan yetiştirme, avcılık (63)
16. Ev ekonomisi, ev sanatları, ev ve otel idaresi, moda gazeteleri, kadın dergileri (64)
17. Örgüt, idare, ticaret tekniği, muhabere, nakliyat (65)
18. Endüstri, zanaat, inşaat (66/69)
19. Şehircilik, mimarî, plâstik sanatlar, sanat meslekleri, fotoğrafçılık, müzik (70/78)
20. Eğlence, sosyete oyunları, baht oyunları (791/795)
21. Açık hava oyunları, jimnastik, spor (796/799)
22. Edebiyat (8)
23. Coğrafya, seyahat (91)
24. Tarih, biyoloji (92/99)
25. Çocuklar ve gençler için süreli yayınlar (—)
26. Mizah süreli yayınları, resimli bantlar (—)

Cetveller

2. Aşağıda verilmiş olan elemanlara yıllık cetveller düzenlenmeli ve verilen bilgiler, imkân nisbetinde, yukarıdaki paragraflarda verilmiş olan tanım ve tasniflere uymalıdır. Bu tanım ve tasniflerle milli plânda kullanılmakta olan tanım ve tasnifler arasında ayrıntılar varsa işaret edilmelidir.

a) Genel haber gazeteleri ve diğer süreli yayınlar

Çıkış süresine ve dillere göre tasnif edilmiş olarak toplam yayım sayısı ve ortalama dağıtım sayısı.

b. Genel haber gazetelerinden başka süreli yayınlar

Konu kategorilerine göre ve yayımın çıkış süresine göre tasnif edilmiş olarak, süreli yayınların toplam sayısını ve ortalama dağıtım sayısını gösteren istatistikler.